

Stanovisko církevní části expertní komise – reakce na materiál ČSSD a ANO „Výhrady k zákonu č. 428/2012 Sb.“

Materiál „Výhrady k zákonu č. 428/2012 Sb. o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi“ (dále jen „materiál ČSSD/ANO“ nebo „výhrady“) obsahuje celkem 27 výhrad a připomínek k zákonu č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále jen „ZMV“), rozdělených do 4 skupin.

Hlavní slabiny materiálu ČSSD/ANO lze shrnout následujícím způsobem:

- (i) vychází ze zásadního nepochopení restituční metody podle ZMV,
- (ii) obsahuje ideologickou argumentaci, odborně mnohokrát vyvrácenou, naposledy například nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 10/13,
- (iii) uměle srovnává izolované instituty ZMV s některými účelově a izolovaně vybranými právními instituty starších restitučních předpisů; naopak zcela opomíjí ty ukazatele, ve kterých jsou církve podstatně znevýhodněny oproti jiným restitučním předpisům,
- (iv) obsahuje řadu věcných i právních chyb a tendenčních a nekorektních interpretací

Chybné východisko

Větší částí materiálu prostupuje snaha uměle srovnávat ZMV pouze s jedním restitučním předpisem z minulosti – zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a k jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“). Materiál zcela přehlíží, že ZMV a zákon o půdě uplatňují odlišnou restituční metodu a vztahují se na odlišně vymezený okruh majetku a jsou proto principiálně nesrovnatelné.

Materiál také opomíjí fakt, že v 90. letech byly přijaty i jiné právní předpisy restituční a rehabilitační povahy,¹ které byly založeny na jiných zásadách, než zákon o půdě. **Typově je původní majetek církví pouze z části zemědělským majetkem – a právě tato jeho část se vydává v naturální restituci. Významná část historického církevního majetku se nachází v intravilánu obcí – a převážně tento majetek je nahrazována finanční náhradou. Není proto důvod, proč by se měl ZMV srovnávat primárně se zákonem o půdě.**

1. K části A „výhrad“

(Obecné politické připomínky)

Argumenty uváděné v této části materiálu ČSSD/ANO jsou založeny na ideologickém odmítnutí principu restitucí ve vztahu k církvím a náboženským společnostem. Toto

---

¹ Jde např. o zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 173/1990 Sb., kterým se zrušuje zákon č. 68/1956 Sb., o organizaci tělesné výchovy, a kterým se upravují některé další vztahy týkající se dobrovolných tělovýchovných organizací, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem, zákon č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb.

ideologické odmítnutí je zastřeno několika námitkami, které jsou z větší části demagogické a nekorektní a které byly opakovaně vyvráceny.

Církevní strana tyto námitky odmítá jako celek.

K výhradám uvedeným v části A. materiálu ČSSD/ANO lze nicméně podrobněji uvést:

- Církvím a náboženských společnostem nemůže být kladeno za vinu, že ZMV byl schválen „velmi těsnou většinou“. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 potvrdil, že návrh byl přijat legitimním a legálním způsobem. ČSSD měla po dobu více než 20 let příležitost spolupůsobit na přijetí restitučního předpisu – a to zejména v době, kdy byla vládní stranou. Také jiné právní předpisy v posledních 20 letech byly přijímány těsnou většinou a nemá to vliv na jejich legitimitu. Naopak v letech 1948-1989 byly právní předpisy přijímány „velkými většinami“ a právní řád se z důsledků takto přijímaných předpisů dosud nevzpamatoval.
- Není zřejmé, na základě jakých zdrojů dochází materiál ČSSD/ANO k závěru, že „téměř 80% obyvatel je proti schválenému pojetí zákona“. Jedná se o výsledek průzkumu veřejného mínění? Pokud ano, je třeba ujasnit, na jakém vzorku a kdy byl průzkum uskutečněn, jaké byly položeny otázky apod. Že je určitá část společnosti naladěna proti církevním restitucím je nasnadě, nicméně jedním z důvodů může být i agresivní volební kampaň a dlouhodobá protirestituční rétorika významných politických stran. Česká republika je založena na principu parlamentní demokracie a návrhy zákonů nejsou schvalovány výzkumy veřejného mínění.
- Nejen restituční předpisy z 90. let předpokládaly nápravu některých majetkových křivd. Také ZMV nemá ambici nahradit či odčinit veškeré majetkové křivdy, kterých se dopustil komunistický totalitní režim na církvích a náboženských společnostech. Ano, ZMV je jiný než jiné restituční předpisy (tak jako ani ty se mezi sebou neshodovaly) – to se vědělo od počátku a není důvod pro jakákoliv překvapení. (Navíc argumentace ČSSD je v tomto bodu rozporná: v jiných případech ČSSD namítá, že odlišnost církví má být důvodem pro odlišné zacházení ve srovnání s jinými restituenty. Např. zřízení tzv. církevního fondu kontrolovaného státem jistě nelze považovat za klasickou restituční metodu.)
- Zákonem č. 298/1990 Sb. bylo vráceno 35 mužských a 21 ženských klášterů a zákonem č. 338/1991 Sb. 51 mužských a 62 ženských klášterů (celkem tedy 169) a také budova bohosloveckého semináře v Olomouci. Nelze tudíž hovořit o vydání „**majetku značného rozsahu**“, ale naopak o zlomku historického církevního majetku.
- Není pravda, že představitelé církví deklarovali, že „zákonem z roku 1990 jsou veškeré nároky církví na vydání majetku vypořádány“. Cílem tzv. výčtového zákona bylo **umožnění činnosti katolických řeholních řádů, které byly komunistickým režimem násilně potlačovány a které po 40 letech života v ilegality a koncentračních klášterech usilovaly o obnovení řeholního života. Výčtový zákon nedopadal na katolické diecéze ani na nekatolické církve a náboženské společnosti.** Proč by tedy měly být jejich nároky vyrovnány zákonem, který řešil situaci jiných subjektů? V případě katolické církve nelze dohledat žádné dobové stanovisko, které naznačuje materiál ČSSD/ANO. Naopak je důvěryhodně zdokumentováno, jak církve a náboženské společnosti usilovaly o to, aby církevní

subjekty byly oprávněnými osobami podle restitučních předpisů přijímaných v letech 1990-1992. Tehdejší politická reprezentace to odmítla s poukazem na přípravu speciálního církevního restitučního předpisu. Výrazem snahy církví a náboženských společností o vydání majetku jsou mimo jiné také tzv. blokační paragrafy v zákoně č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, a v zákoně o půdě.

- Příklad nové budovy Národního divadla zřetelně demonstruje nevhodnost tzv. výčtové restituční metody. Tuto skutečnost však nelze namítat vůči církvím. Je to stát, kdo přijímá zákony, nikoliv církev.

2. K části B „výhrad“

(Výhrady k odlišným postupům zákona v porovnání se zákony upravující restituci fyzických osob)

K popsanému srovnání postupů v zákoně o půdě a ZMV uvádíme:

- (i) Zákon o půdě a ZMV mají odlišný účel a také odlišnou restituční metodu.

Odlišnost účelu spočívá v tom, že zákon o půdě je ryze restituční předpis vystavený na principu naturální restituce, a to prakticky pouze zemědělské půdy. Jeho cílem je pouze zmírnění křivd způsobených odnětím majetku v době komunistického totalitního režimu osobám označeným tímto zákonem za oprávněné osoby. **Oprávněné osoby nepřichází o žádnou majetkovou hodnotu; naopak církev a náboženské společnosti v důsledku přijetí ZMV přicházejí o staletí trvajících částečné hospodářské zabezpečení státem.**

ZMV je vystaven na principu plurality účelů. Nejen, že (a) zmírňuje oprávněným osobám křivdy (tak jako jiné restituční zákony), současně ale také (b) **ruší státní finanční příspěvky na hospodářské zabezpečení církví a náboženských společností, které existovaly v různých formách již před nástupem komunismu** (např. kongrua nebo dotace dotačním církvím), a v souvislosti s tím (c) komplexně vypořádává majetkové vztahy mezi státem a církvemi.²

Zákon o půdě a ZMV se liší také ve zvolené metodě. Dominantní metodou zmírňování křivd podle zákona o půdě je vydávání nemovitých věcí. **Oceňování prováděné podle zákona o půdě sloužilo zejména jako převodní mechanismus pro potřeby vydávání náhradních pozemků, nikoliv k vyplacení finanční náhrady.**

Naopak ZMV vychází z principu omezené naturální restituce, když umožňuje vydat pouze dílčí část původního majetku církví a náboženských společností.³ Povaha finanční náhrady podle ZMV je paušální – takže v sobě nezahrnuje řadu

---

² V důsledku toho například dojde k zániku finančních závazků státu, které na sebe převzal zákonem č. 218/1949 Sb. v důsledku převzetí tzv. patronátních práv.

³ Přičemž hranice mezi vydávaným a nevydávaným majetkem je hranicí ryze arbitrární, zvolenou politicky, bez věcného důvodu.

položek, které se podle zákona o půdě nahrazovaly (nejen) v penězích: podstatné znehodnocení vydávaného majetku či náhradu za živý a mrtvý inventář.

- (ii) Materiál ČSSD/ANO srovnává pouze izolované instituty zákona o půdě a ZMV. Přehlíží, že v některých parametrech byl zákon o půdě vůči restituentům podstatně vstřícnější, než je ZMV. Jde např. o okruh oprávněných osob, náhradu za živý a mrtvý inventář, vydávání náhradních pozemků, dobu přijetí (rozdíl ve vydávání majetku cca 20 let).
- (iii) Materiál ČSSD/ANO přehlíží, že polistopadové restituční a rehabilitační zákonodárství netvořil pouze zákon o půdě. Zcela také ignoruje odlišnost právní situace přijímání ZMV (předcházející judikaturu Ústavního soudu o tzv. „legitimním očekávání“, existenci 20 let odstupu oproti jiným zákonům, přijetí v době ekonomické transformace a neexistence tržního prostředí versus přijetí v době fungujícího tržního hospodářství atd.).

Část B materiálu ČSSD/ANO se sice nazývá „Výhrady k odlišným postupům zákona v porovnání se zákony upravující restituci fyzických osob“, ve skutečnosti však srovnává ZMV pouze s jediným předpisem – zákonem o půdě.

Tento druh srovnání je principiálně mylný. Zákon o půdě upravoval vydání zemědělské půdy – její převážná část bude církvím a náboženským společnostem vydána. Finanční náhrada podle ZMV „pokrývá“ především nezemědělský majetek v obcích a městech. Na ten se však zákon o půdě nikdy nevztahoval. Proto neexistuje jediný rozumný důvod, proč převzít mechanismus oceňování podle zákona o půdě (který navíc sloužil převážně pro potřeby vydání náhradních pozemků, nikoliv pro výplatu peněžního odškodnění) a srovnávat jej s konstrukcí finanční náhrady podle ZMV.

I kdybychom přistoupili na princip srovnání se zákonem o půdě, je třeba srovnávat parametry právní úpravy komplexně a nikoliv izolovaně jen některé.

Pověření experti církví (K. Štícha, J. Kříž) a ČSSD/ANO (K. Machovec, M. Balaščíková, R. Vondráček) na setkání dne 19. března 2014 provedli vzájemnou komparaci 8 následujících parametrů ZMV a jiných restitučních předpisů:

- okruh povinných osob,
- vymezení majetkových křivd,
- rozhodné období,
- typové vymezení vydávaného majetku,
- výjimky z vydávání,
- náhrady za nevydávaný majetek,
- náhrady za živý a mrtvý inventář,
- protihodnota za vydání majetku ve zrušení finanční podpory.

Lze konstatovat, že 5 z 8 parametrů jsou pro církve a náboženské společnosti méně příznivé:

- okruh povinných osob (církve: pouze stát a státní organizace, ostatní: stát a všechny právnické osoby, v některých případech také osoby fyzické);

- typové vymezení vydávaného majetku (v případě církví se s výjimkou vydávání Státním pozemkovým úřadem a Lesy ČR musí splnit dodatečné podmínky spočívající ve funkční souvislosti a účelové určenosti majetku, ostatní restituenti taková omezení neměli);
- výjimky z vydávání (v případě církví se nevydávají například nemovitosti v národních parcích a v dalších případech, takové výjimky jiné restituční předpisy neobsahují);
- náhrada za živý a mrtvý inventář (podle zákona o půdě se poskytovala v paušální částce, ZMV s ní vůbec nepočítá);
- protihodnota za vydání majetku ve zrušení finanční podpory (jiní restituenti v důsledku vydání majetku nepřišli o žádné majetkové hodnoty, v případě církví dochází k úplnému ukončení částečného hospodářského zabezpečení státem).

Za principiálně obdobné lze považovat dva parametry:

- vymezení majetkových křivd (se znevýhodněním vůči církvím, v jejichž případě se – na rozdíl od jiných restituentů – neumožňuje přezkoumávat oprávněnost odnětí podle tzv. Benešových dekretů),
- rozhodné období.

Poslední parametr – náhrady za nevydávaný majetek – je ve všech restitučních předpisech založen na odlišných principech. Odlišnost konstrukce náhrady podle ZMV a jiných restitučních předpisů je důsledkem odlišné metody. Zatímco podle jiných restitučních předpisů se náhrady poskytovaly prakticky výlučně v naturální formě a finanční náhrada byla vyplácena v minimální míře, podle ZMV představuje finanční náhrada řádnou formu zmírnění křivd.

Pro srovnání: podle zákona o půdě bylo vydáno přímo cca 91 % nemovitostí, o které restituenti zažádali v souladu se zákonem. Ve zbylých 9% byla poskytována náhrada – v naprosté většině (90%) ve formě náhradních pozemků. Výsledkem je ta skutečnost, že pouze **0,9 %** řádně uplatněných nároků bylo (nebo bude) vyrovnáno vyplacením finanční náhrady. V případě církví se finančně nahrazuje cca **44 %** nároků.

Srovnáním lze dospět k závěru, že takřka ve všech parametrech je úprava podle ZMV k oprávněným osobám méně vstřícná, než úprava jiných restitučních předpisů.

Za srovnatelný lze považovat také způsob stanovení finanční náhrady, jak bude uvedeno v reakci na část C. materiálu ČSSD/ANO.

3. K části C. „výhrad“

(Výhrady ke způsobu stanovení objemu a ocenění majetku a výpočtu finanční náhrady)

V první části výhrad je odmítán postup, který byl v letech 2007 a 2008 použit ke zjištění aproximativní hodnoty státem zabraného církevního majetku. Tato hodnota pak byla podkladem pro jednání mezi státem a církvemi o parametrech ZVM jak v roce 2007, tak i v roce 2010 a 2011. Ve „výhradách“ se požaduje, aby byl zvolen postup individuálního oceňování jednotlivých nemovitostí, jak tomu bylo v zákoně o půdě. Tato námitka však opět zcela opomíjí principiálně jinou konstrukci narovnání, kdy cílem bylo na jedné straně

odejmout církvím zákonnou podporu ze státního rozpočtu, na straně druhé nahradit zabraný majetek paušální hodnotou stanovenou zákonem.

Není pravda, jak „výhrady“ uvádějí, že cenové parametry u zemědělské půdy vycházejí z „problematických a zastaralých“ podkladů. Publikace „Cena zemědělské půdy v České republice v letech 1993–2004“ (Němec, Štolbová, Vrbová, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha) byla v době, kdy tato jednání probíhala, poslední soubornou analýzou, kterou státní ústav vydal. Zcela nepatřičný je požadavek „výhrad“, aby jako vhodnější podklad byla použita statistika Pozemkového fondu ČR v oblasti privatizace zemědělského pozemkového fondu. Uměle tvořené ceny při privatizaci vymezenému okruhu možných kupujících nemají s objektivním oceněním zemědělských pozemků nic společného.

Zpracovatelé studie „Cena zemědělské půdy v České republice ...“ při projednávání použitých postupů potvrdili, že ze souboru vyhodnocovaných převodů zemědělské půdy byly jako zavádějící vyloučeny ty případy prodeje, ze kterých bylo zřejmé, že v důsledku prodeje přestane prodávaná zemědělská půda sloužit pro zemědělskou výrobu. **Výsledkem statistického šetření tak byly ceny pozemků výlučně zemědělsky užívaných.**

Při jednáních expertní komise státu a církví v roce 2007 byl proto otevřen problém, jak do ocenění zahrnout tu skutečnost, že určitá část zabrané zemědělské půdy byla již v době zabránění určena územně plánovacími předpisy k jinému užití. K zahrnutí tohoto vlivu byla vypracována analýza podílu takovýchto pozemků v celkové výměře zemědělských pozemků a tyto byly zahrnuty váženě do výpočtu průměrné ceny zemědělské půdy v České republice. S popsáním principem byli seznámeni již poslanci parlamentní komise v roce 2008 a vzali jej na vědomí (**včetně zástupců ČSSD**). Skutečnost, že na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu nevydávané zemědělské pozemky určené v době záboru k zastavění se podle zákona o půdě oceňují jako stavební, potvrdil při jednání pověřených expertů zástupce ČSSD Ing Machovec.

„Výhrady“ bez konkrétního vyčíslení uvádějí, že **„lze tedy oprávněně předpokládat“**, že cenový rozdíl činí u zemědělské půdy 7 až 13 mld., u lesní 5 mld. Kč. **Tento závěr není ve „výhradách“ doložen ani náznakem postupu jak k němu zpracovatel dospěl. Při pracovním setkání pověřených expertů také nebyl žádný předložen.**

Když pomineme absenci jakéhokoliv výpočtu a též zcela chybějící argumentaci u lesní půdy (hodnota použitá v aproximativním stanovení hodnoty lesů v roce 2007 pocházela ze zprávy o stavu lesa Lesů ČR, s.p.), má v zásadě tento problém snížený význam. Naprostá většina lesních pozemků a významná část zemědělských pozemků jsou podle ZVM vydávány naturálně. Naopak, naprostá většina nemovitostí v intravilánu obcí vydávána není, neboť převážně není majetkem povinných osob. A právě tento soubor nemovitostí je pro vyplácenou náhradu rozhodující. Zpracovatel „výhrad“ tak i v této části zcela opomíjí fakt, že ZMV se, na rozdíl od zákona o půdě, nevztahuje pouze na zemědělský majetek.

Toto opomenutí se pak projevuje i ve zcela nepodložené polemice o ocenění nevydaných budov. Dohodnutý parametr 12.500 Kč na 1m² zastavěné plochy je zcela bezpečně hluboko pod cenou stanovenou podle oceňovacích předpisů nejen v Praze, ale i ve většině menších měst a obcí.

Argumentace „výhrad“ ohledně inflační doložky na 30 let vyplácenou finanční náhradu v tom smyslu, že fyzické osoby žádnou neměly, je nesmyslná. V případě fyzických osob byl rozsah

nevydatelného majetku nepatrný (viz výše) a byl z devadesáti procent vyrovnán náhradní naturální restitucí. V tom případě inflace nehraje roli.

4. K části D. „výhrad“

V části D je materiál ČSSD/ANO založen na vyvolání mylného dojmu, že se církvím a náboženským společnostem vydává více práv, než kolik v minulosti měly. S argumentací uváděnou v části D. se velmi podrobně vyrovnal již Ústavní soud ve svém nálezu Pl. ÚS 10/13; na ni odkazujeme.

Předně je třeba zdůraznit, že změna některých podmínek nakládání s církevním majetkem (zrušení jakékoliv formy státního dozoru) je důsledkem nastolení principů demokratického právního státu po roce 1989. Zrušení veřejnoprávních omezení dopadlo na majetek, který církve a náboženské společnosti kontinuálně vlastní (který jim nikdy nebyl odňat); není proto důvodu, proč by nemělo dopadnout také na majetek, který je vydáván (kde je vlastnické právo obnovováno jako náprava křivdy spočívající v jeho odnětí).

Argumentace použitá v materiálu přímo vybízí k otázce: považují autoři textu za chybu, že církve a náboženské společnosti po roce 1989 získaly svobodu a stát nad nimi přestal vykonávat dohled jako v předcházejícím období? Mají být lidská práva a svobody uplatňovány selektivně na základě náboženského vyznání? Mají být církvím a náboženským společnostem upřena práva, která jsou přiznána jiným právníckým osobám?

Dále lze k uvedeným důvodům uvést:

- Představa, že účelem restitučního zákonodárství má být vydání majetku do stejného právního stavu, ve kterém byl odňat, je zcela mylná. Tak se nedělo ani v případě jiných restitučních předpisů. **Účelem naturální restituce je pouze obnovení vlastnického práva.** V žádném jiném restitučním případě se při vydání věci neobnovoval původní právní rámec (příkladem mohou být kulturní památky: při vydání věci z ní nebyla snata památková ochrana jen proto, že v době odejmutí věc nebyla památkově chráněna). **Není pravda, že by se církvím a náboženských společnostem navrátilo více práv, než která měla v minulosti.**
- Tzv. patronátní kontrola nebyla kontrolou veřejnou, ale soukromou. Patronátní vztah lze připodobnit více ke vztahům soukromoprávním, než ke vztahům veřejnoprávním. Práva patrona byla však vždy vázána na poskytování zdrojů (finančních nebo naturálních) pro ekonomické zabezpečení provozu farnosti. Jedná se tedy o historickou obdobu „grantu“ a kontrolu použití poskytnutých prostředků. **Hodnota zaniklých patronátů nebyla církvím nahrazena.** Chce-li ČSSD/ANO operovat s patronátními povinnostmi, které na sebe převzal stát, je třeba je nejdříve ocenit a následně o jejich hodnotu navýšit finanční náhradu. Církve se hodnoty zaniklých patronátů při přípravě zákona vzdaly.
- Účelem státního dohledu existujícího v době Rakousko-Uherska a po roce 1918 byla ochrana církevního majetku, aby byl tento zachován pro církevní účely. **Není**

pravdou, že by stát kontroloval využití církevního majetku a výnosů z něho. Není pravdou, že by stát „do způsobu využívání církevního majetku, konkrétně majetku římskokatolické církve zasahoval a reguloval ho“. Stejně tak není pravdou, že by církevní „majetek měl být využit pro společensky prospěšné účely a pro účely kultu, nikoliv např. pro podnikání“. (Lze si jen obtížně představit, jak tisíce hektarů lesů a polností slouží pro účely kultu a nikoliv k hospodářské činnosti). **Státní dohled** (který se ve vztahu ke katolické církvi uskutečňoval podle zákona č. 50/1874 ř. z., jímžto se upravují zevnitřní právní poměry církve katolické) se **projetoval výhradně tím, že ke zcizení nebo zatížení církevního majetku byl od určité hodnoty transakce vyžadován státní souhlas.** Obdobný režim se dnes uplatňuje mimo jiné v případě kulturních památek a národních kulturních památek.

- Jiné bylo pojetí státního dohledu v době komunistického totalitního režimu, kdy totalitní režim prakticky ovládl veškerý hospodářský život církvi za účelem jejich naprosté kontroly, která vedla m. j. k ekonomické devastaci.
- Nelze tvrdit, že církevní majetek neměl povahu soukromého vlastnictví. Právní řád před rozhodným obdobím znal pouze vlastnické právo, aniž by jej členil na soukromé, veřejné, socialistické a další, jak činila doba pozdější.
- Účelem ZMV je dosáhnout stavu majetkové odluky církvi a náboženských společností od státu. Neexistuje tudíž žádný důvod, proč by měl být obnoven státní dohled nad církevním majetkem, jak materiál ČSSD/ANO naznačuje.
- Ve vztahu k námitce, že v současné době stát nereguluje účel, pro který církve a náboženské společnosti svůj majetek využívají, lze pouze uvést, že (a) stát tak nečinil nikdy, ani v minulosti, a (b) taková regulace by byla v rozporu s ústavním pořádkem. (V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/02 Ústavní soud mimo jiné uvedl, že „omezování církvi a náboženských společností svobodně disponovat svými legálně nabytými příjmy [...] představuje svévolný zásah ze strany státu do soukromoprávní podstaty těchto subjektů“.)
- Materiál ČSSD/ANO nekorektně využívá více významů slova restituce, když uvádí, že jejich principem je „uvedení do původního stavu“. Uvedením do původního stavu je tzv. *restitutio in integrum*, jeden ze způsobů náhrady škody v občanskoprávních vztazích. Význam slova restituce, jak se ustálil ve vztahu k restitučnímu zákonodárství je ale jiný. Účelem restitučního zákonodárství není uvedení do původního stavu, ale obnovení odňatého vlastnického práva. Po více než 60 letech není uvedení do původního stavu fakticky ani právně možné.
- Je pravda, že „do roku 1990 stát do způsobu využívání církevního majetku [...] zasahoval a reguloval ho“. To však platí jen pro období komunistického totalitního režimu. V období před komunistickým režimem církve a náboženské společnosti se svým majetkem nakládaly volně a to i k hospodářským (výdělečným) účelům. Dílčí omezení v této oblasti představoval pouze institut státního souhlasu k některým majetkovým dispozicím.
- Nepochopitelné je tvrzení, že „do roku 1990 byl vždy spojen [církevní] majetek a účel, za kterým byl shromážděn“. Církevní majetek byl shromážděn pro účely církevní;

účelem církevního majetku tedy bylo a je sloužit potřebám svého církevního vlastníka. Tak tomu bylo před rokem 1948 a je tomu tak i dnes. Výjimkou je období komunistického totalitního režimu, kdy církevní majetek církevním účelům často nesloužil (nemáme-li na mysli internační kláštery, ve kterých věznění řeholníci paradoxně naplňovali účel, za kterým byl klášter vystavěn).

- **Pro úplnost je třeba uvést, že podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, má Ministerstvo kultury za povinnost zrušit registraci církve, která porušuje pravidlo, podle něž podnikání a jiná výdělečná činnost mohou být pouze její doplňkovou činností. Tím má stát k dispozici v mnoha okolnostech silnější nástroj pro případný dohled, než jaký měl v minulosti.**

5. Závěr a shrnutí

Materiál předložený na jednání zástupci ČSSD a ANO lze rozdělit na dvě části:

- **Kapitoly A a D vycházejí z ideologicky determinovaného a deformovaného postoje k církvím a náboženským společnostem a uvádějí zřetelně nepravdivá tvrzení na podporu tohoto postoje.**
- **Kapitoly B a C se soustřeďují na porovnání ZMV se zákonem o půdě (zákon č. 229/1991 Sb.). Ve snaze zdůvodnit ideologicky postavenou premisu „nespravedlivých restitucí“ opomíjejí okolnosti, které této premise odporují (jiná konstrukce zákona, znevýhodnění církví oproti fyzickým osobám ve většině parametrů, opomíjení nezemědělských nemovitostí, znevýhodnění církví ukončením staletého principu státní podpory, atd.).**

Z popsaných důvodů Expertní komise církví všechny předložené „výhrady“ odmítá.

25. března 2014

Expertní komise církví